

גליון רמ"ד
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למספרת קליטן על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

כי השבע השביע

כשיצאו ישראל ממצרים, הלך משה ועמד על גדות הנילוס ואמר: יוסף, יוסף, הגיעה השעה שהקדוש ברוך הוא גואל את בניו, השכינה מעוכבת בגללך. וישראל מעוכבין בגללך. וענני כבוד מעוכבין לך. אם מראה אתה את עצמך הרי יפה, ואם לאו הרי אנו נקיים משבועתך שהשבעת את אבותינו. מיד צף ועלה ארונו של יוסף. ועדיין לא היה יכול משה ליטלו, משם שהעמידו חרטומי מצרים שם בכשפים שני כלבים של זהב. שאם יבוא אדם לשם הם נובחים וקולם הולך בכל ארץ מצרים מהלך ארבעים יום. כיוון שבא משה לשם, התחילו הכלבים נובחים ומיד שתקו. הכריז משה ואמר, בואו וראו, הכלבים החיים אינם נובחים, ואילו הכלבים המזוייפים הללו נובחים.

(שמו"ד בשלח כ' - ו"ט)

נא לעורר רחמי שמים ולהרבות בתפילה ותחנונים עבור הרה"ח
ברוך יעקב משה בן מרים
לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

פרשת השבוע

שכתב במכתב הראשון. ויהי הדבר לפלא גדול. מרוב תימהונו החליט ר' אליעזר לנסוע אל ה"חפץ חיים" כדי לברר את כל הענין. בבואו לראדין נימק לו ה"חפץ חיים" את הענין בתחילה המלצתי על האיש וכתבתי מכתב על מעלותיו וכשרונותיו. אולם לאחר ימים הזדמן האיש הזה לביתי, נכנסתי איתו בשיחה ושאלתיו גם על ענייניו ומצבו הפרטי. הוא התאונן בפני על מצבו והתמרמר מאוד על קשי גורלו. כששמעתי שהוא מהמתאוננים והקובלים, מיהרתי לשלוח לך מכתב שני. המתאונן אינו יכול ואינו ראוי להיות מחנך המשפיע על התלמידים תורה ויראה.

לקטו ממנו איש לפי אכלו

(ט"ז - ט"ז)

מסופר: הגאון רבי משה קרמר זיע"א זקנו של הגר"א היה בעל חנות קטנה. ואף משנתמנה לרב לא רצה להתפרנס מן הרבנות. והמשיך להחזיק את החנות אותה ניהלה אשתו. רצו בני הקהילה להיטיב עם רבם. והרבו לקנות אצלו. משהרגיש בכך ר' משה אמר לאשתו, כשאת מגיעה לפדיון מסוים ביום, סגרי את החנות, כתוב "איש לפי אכלו" לנו סכום זה מספיק, וצריך שתהיה פרנסה גם לחנוונים אחרים.

ויושע ה' ביום ההוא (י"ד - ל') מסופר על אשה אחת שבאה לפני הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א. ובכתה על הזמנים הקשים העוברים עליה. אמר לה הרבי אם יהיה לך אמונה בהש"ת תיוושעי. אמרה לו האשה: רבי, אבל בתורה כתוב להפך, קודםכתוב "ויושע ה'", ורק אחר כך כתוב "ויאמינו בה". מצאו הדברים חן בעיני הרבי ואמר: ניצחת, אכן הקב"ה צריך להושיעך תחילה.

לא עלינו תלנותיכם כי על ה'

(ט"ז - ח')

מסופר: הגאון רבי אליעזר שולביץ פנה במכתב אל הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א שימליץ על אדם הראוי להיות מנהל רחני של ישיבת לומז'ה. ה"חפץ חיים" ענה לו במכתב שלפי עניות דעתו אדם מסויים ראוי לאותה איצטלא. ולכן הוא ממליץ עליו שיקבלוהו למשרה הפנויה. ה"חפץ חיים" הוסיף במכתבו דברי הערכה חמים על אותו מועמד. דברי ה"חפץ חיים" עשו רושם רב והאיש עמד להתקבל. לפתע בחול המועד קיבל ר' אליעזר מכתב דחוף מה"חפץ חיים". במכתב כתובה הוראה שלא לקבל את האיש שהמליץ עליו, ולא למנותו למשרה. והוא חוזר מכל הדברים

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:00 ת"א: 6:01 ר"ת: 6:40

פרשת בשלח-שירה
ט"ז בשבט

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:46 ת"א: 5:00

וגדולי הממלכה, וגם שופטים ואנשים חשובים, כדי לשמוע את תשובת הכומר.

רבי אברהם אבן עזרא נכנס ישר ועמד לפני המלך בלי פחד ומורא, השתחוה למלך ואמר: אדוני המלך, שאל את שאלותיך ואשיב עליהן. שאל המלך שאלה ראשונה, לאיזה צד מפנה הקב"ה את פניו? רבנו אבן עזרא ביקש שיביאו לו נר, תיכף מלאו את מבוקשו, הדליק את הנר ואמר: לאותו צד שהנר נותן אורו גם הקב"ה פונה. התשובה מצאה חן בעיני המלך והשרים, והמלך שאל שאלה שנייה: מי יכול לסובב את העולם ביממה אחת? ענה רבי אברהם: "השמש". טוב ויפה אמר המלך, ועכשיו שאלה שלישית, כמה אני שווה? ענה רבנו אברהם אבן עזרא: שמונה פרנק, שווה אדוני המלך.

באותו רגע נשמע רעש גדול ושריקות בוז מהקהל שחזה את כל המחזה הזה, אך המלך שהיה חכם והבין שלפניו ניצב אדם לא פשוט בכלל, השתיק את כולם במבט אחד, ושוב שאל המלך איך אתה מוכיח את זה? הוציא רבנו אבן עזרא את הצלב שקנה ודמות של ישו ימ"ש על הצלב ואמר: ראה אדוני המלך את הצלב עם דמותו של ישו מכסף טהור, וזה עלה לי עשרה פרנק, וזה בלתי אפשרי שיהיה כבוד המלך וישו שווי אחד, אך ההבדל הוא קטן, ולכן לפי דעתי המלך שווה שמונה פרנק.

המלך מאוד התפעל מאד מתשובותיו הקולעות, ואמר לו: עוד שאלה אחת אשאל אותך במפתיע, נראה אם גם בזה תעמוד, שאל אדוני המלך, והקדוש ברוך הוא יהיה בעזרי, ענה רבי אברהם. שאל המלך, האם תדע לומר מה אני חושב עכשיו בלבי? "כן" ענה רבי אברהם, אתה רוצה לדעת אם הכומר משיב לשאלותיך או אדם אחר. המלך לא היה לו גבול לשמחתו, כי בדיוק זה מה שחשב. תיכף קם המלך ניגש לרבינו אברהם אבן עזרא, הוריד מעל ראשו את כובע הכומר, ואז ראה המלך לפניו אדם אחר לגמרי, שאל אותו מי הוא ואיך התגלגל לפה? סיפר למלך את כל קורותיו.

המלך תיכף ציווה שיביאו את הכומר ודן אותו למיתה. ואת כל רכושו נתן לרבנו אברהם אבן עזרא, הוא הודה למלך ובקש מאת המלך, כי היות והוא יודע את מזלו שהוא רע מאוד, ואם אקח את רכוש הכומר, בזמן קצר הכל יאבד, לכן אם מצאתי חן בעיני המלך, ינתן חצי הרכוש לטובת בתי החולים ולאנשים עניים זקוקים, וחצי השני יתן בידי אנשים אשר אדוני המלך ימנה אותם ללוות אותי להחזיר אותי לעירי. המלך מילא את בקשתו וכך חזר רבנו אברהם בן עזרא לביתו בשלום.

תשובותיו הקולעות של רבינו אברהם אבן עזרא

מעשה שהיה עם רבנו אברהם אבן עזרא זיע"א שהיה אדם עני מאוד, פעם אחת יצא את מולדתו לרגל איזה עבודה, ועליו היה להפליג באוניה, וכשהיו בלב ים, באו על האוניה שודדים ושדדו את כל הרכוש והנפש מהאוניה, ביניהם גם את רבנו אברהם בן עזרא. כשהגיעו השודדים ליבשה הציגו את סחורותיהם ומכרוה, גם את רבנו אברהם זבן עזרא הציגו. עבר שם כומר אחד עשיר מופלג, הסתכל בו והבין שהוא יהודי חכם ופיקח, וקנה אותו מידי השודדים, והביאו לביתו וימנה אותו על כל עבודתו בבית ובשדה. ורבנו אברהם בן עזרא עבד את כל העבודות אשר הטיל עליו הכומר, והסתפק בלחם ובפירות יבשים, ולא בא אל פיו שום תבשיל, כדי לא לטמא את נפשו במאכלים אסורים.

יום אחד שלח המלך לקרוא את הכומר מעבדיו של אברהם אבן עזרא, והכומר תיכף הלך אל המלך, השתחוה לפניו ושאל מה מבוקשו? אמר המלך לכומר: ברצוני לשאול אותך שלוש שאלות, ואם תענה עליהן, מה טוב ואז אדע כי חכם ונבון אתה, ואשימך ליועצי, ואם לא תדע לענות, משפטך יהיה חרוץ מלכתחילה למוות. שאל את שאלותיך ואשמע, אמר הכומר בגאווה וביהירות. שאלה ראשונה לאיזה צד נוטה הקב"ה פניו? שאלה שנייה מי יכול לסובב את העולם ביממה? שאלה שלישית כמה אני שווה? המלך היה לו כתר על ראשו משובץ באבנים יקרות שאין להם ערוך מרוב יקרותם.

הכומר ביקש אורכה כדי לענות למלך על שאלותיו, המלך נתן לו אורכה לשלושה ימים. היום הראשון עבר, וגם יום השני בלי מוצא על שאלות המלך, בסוף בא הכומר להחלטה שאין טוב מהיהודים להתייעץ אתם כי נבונים הם ופקחים. נגש לרבנו אברהם בן עזרא וסיפר לו את כל המתרחש, ואמר לו, אם תוכל לענות לי על שאלות המלך, אתן לך חופש ואשחרר אותך מעבדות. ענה לו רבנו אברהם בן עזרא, מחר תן לי את גלימתך ואת כובעך, ואני אלבשם ואלך אל המלך במקומך ואשיב לו על שאלותיו, אם ימצאו חן בעיני המלך אתה תנצל ותתן לי את החופש ותהיה גווייתי לשלל, ואם לא, בין כה וכה יוציא אותי למיתה בשרפה אני אשרף במקומך ואתה תינצל. לא היה קץ לשמחתו של הכומר, שבין כה וכה הוא ינצל.

למחרת היום לבש רבנו אבן עזרא את בגדי הכומר וחבש את כובעו, והורידו על מצחו כדי שלא יכירוהו, ובדרכו למלך ניגש לחנות שמוכרים צלבים, וקנה לו צלב בשמונה פרנק ממתכת כסף טהור, והמשיך את דרכו למלך. המלך אסף את כל השרים

סיפור זה סופר מפי יהודי שניצל בהשגחה פרטית מיוחדת, כשהמנשביקים הלבנים ברוסיה השתלטו על המדינה אחרי מלחמת העולם הראשונה, היה זה לראשונה מזה שנים רבות שהיהודים נהנו מחופש, התעשרו במיוחד יהודים שנתמזל מזלם לעסוק בעסקי יהלומים ותכשיטים. כל בוקר הייתי מגיע למשרדי בבורסת היהלומים בשעה שמונה והייתי עסוק כל היום. בוקר אחד היה בכוונתי להגיע למשרד מוקדם, מזוודת היהלומים והתכשיטים היתה אתי כרגיל, אך כשהלכתי שמעתי מישוהו צועק, סובבתי את ראשי וראיתי אדם עומד בפתח בית כנסת קטן ומחפש עשירי להשלמת מנין. והוא צעק לעברי וקרא לי לבוא להשלים מנין.

חשבתי שיש לי מעט זמן ונכנסתי כדי להיות העשירי. אך כשנכנסתי ראיתי שהיו שם רק שלושה אנשים מלבדי, ומלבד האדם שקרא לי אשר שוב עמד בדלת וחיפש עשירי מה זה? טענתי לעברו. אני לא עשירי, אני חמישי, הדבר יקח את כל הבוקר להשיג עשרה אנשים. אל תדאג, ענה לי בנחת, יהודים רבים עוברים ברחובות אלה כל בוקר. התחלתי לומר תהלים, במשך עשר דקות הוא השיג עוד אדם אחד, פניתי לעזוב, אך הוא התחנן: הקשב זה היאהרציט של אבי, עלי לומר קדיש, בבקשה השאר, אני מנסה לארגן מנין במהירות. אני יכול להשאר עוד, התנצלתי ועניתי בעדינות, אני חייב להיות במשרדי בשעה שמונה ועכשיו כבר שמונה. אז הוא אמר לי בנחישות: הקשב אינני יכול לתת לך לצאת, יש לי יאהרציט ועלי לומר קדיש, ברגע שיהיו לי עשרה אנשים נתפלל ותוכל ללכת. לא רציתי להרגיזו יותר, ובאי רצון חזרתי לאמירת תהלים. חלפו עוד עשר דקות והוא הצליח לקרוא לעוד שני אנשים. שוב התחלתי להתקדם לעבר הדלת. והפעם הצביע לעברי ואמר: הקשב לי יהודי נכבד, לו לך היה יאהרציט לזכר אביך, היית רוצה שאני אשאר, נכון? ואני הייתי נשאר, עכשיו אני רוצה שאתה תעשה אותו דבר. בשבילי. לאחר ששמעתי את דבריו, הסכמתי כבר שחלק מהבוקר ומתוכניותי במשרד ילכו לאיבוד, יהיה מה שיהיה, אשאר.

בערך בשעה שמונה ושלושים השיג לבסוף את כל המנין, חשבתי שיגיד משנה וקדיש, אך לא, הוא התחיל מראשית התפילה, חסר סבלנות הבטתי בשעוני וחשבתי שאגיע למשרדי מאוחר מאד. מספר פעמים הסתכלתי סביבי לראות אולי הגיע עוד מתפלל, כך שאוכל לצאת משם ובכל זאת ישאר לו מנין. אך לא הגיע אף אדם. כשסיימנו, הודה לנו מאד, הגיש עוגה ומשקה, ואז נתן לנו לעזוב. התחלתי לעשות את דרכי למשרד נושא את מזוודתי מלאת התכשיטים. כשהגעתי למרחק שני בנינים ממשרדי, אץ לעברי אדם שהכרתיו כשהוא מנופף בידו בבהלה: מהר הסתלק מכאן, צווח לעברי בפראות, הבולשביקים הקומוניסטים השתלטו היום על הממשל, כמה מהם באו והרגו יהודים בבורסת היהלומים, ועכשיו הם עסוקים באיסוף השלל. המלט על נפשי.

אני אכן נמלטתי על נפשי הסתתרתי במשך כמה ימים, וכפי שהנכם רואים הצלחתי בחסדי ה' לצאת מרוסיה. אתם בוודאי מתארים לעצמכם מה היה קורה לי, אילו הייתי עוזב את המנין מוקדם.

וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים (ראה ט"ז - י"ב)

משל למלך אחד אשר יצא לצוד בשדה, ופגש רועה צאן אשר ישב סמוך לעדר צאנו וחילל בחלילו, האזין המלך לנגינתו הנפלאה של הרועה ונשבה בקסמי הצלילים העדינים, ולא יכול היה לעזוב את המקום, לאחר שסיים הרועה את נגינתו ניגש אליו המלך והתחיל לדבר איתו, ומצא כי הרועה שכלו חד וחריף מאד, ומלא חכמה ותבונה. התפעל המלך מאד וביקש מהרועה לבוא עימו לארמון ולהיות סמוך על שולחנו, הסכים הרועה ובא עם המלך לארמונו. מאז ישב הרועה תדיר בבית המלך, והמלך היה מתייעץ עימו בכל דבר, עד שהפך להיות לאחד משרי המלך החשובים. יתר השרים קינאו מאד בשר החדש אשר היה כל כך חביב על המלך, והחליטו לנסות ולהדיחו מתפקידו ע"י כך שיעלילו עליו כי גונב הוא כסף מאוצר המלך. כאשר שמע המלך על כך קרא המלך לשר (הרועה לשעבר) כדי לחקור אותו, השר הכחיש את הדבר והוכיח לכולם שהוא ישר ונאמן עד מאד, בכל זאת שכנעו השרים את המלך ללכת לבית השר ולבדוק בביתו, אולי שם ימצאו סימנים לגניבה מבית המלך. הלך המלך כשהשרים מתלווים אליו לבית השר, ומצאו שביתו רהוט בפשטות רבה, עברו מחדר לחדר, עד שהגיעו לחדר אחד אשר היה נעול על מנעול ובריח. שאל המלך: מה יש בחדר הזה? אדוני המלך - נפל השר על ברכיו והתחנן - בבקשה ממך, אל תבקש ממני לראות מה יש בחדר, משום שאני בוש מאד ממה שמונח בחדר זה. תחנוני השר רק חיזקו את חשדות המלך, ומשום כך התעקש כי יפתחו את החדר, כאשר פתחו את החדר מצאו שהוא ריק ואין בו מאומה, מלבד תרמיל רועים ישן וחליל... תמדהו המלך והשרים. אדוני המלך - אמר השר - מיום בואי לארמונך לא התגאיתי כלל במעמדי הרם, זאת משום שבכל יום אני נכנס לחדר הזה, מחלל בחליל ונזכר בעברי כרועה צאן פשוט.

הנמשל: הזכירה "כי עבד היית במצרים" תועיל לאדם לא לבוא לידי גאוה, כי בכל פעם שירגיש בעצמו שבא לידי גאוה, מיד יזכור את עברו שהיה עבד במצרים ותסתלק הגאוה מלבו.

(בשם ה"שאגת אריה" זיע"א)

צ'ין אדם לחברו

הבורח מהכבוד

מסופר על הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא זיע"א (יומא דהילולא ט"ו שבט). פעם נסע ברכבת וישב לו מוצנע בפינה אחת אחוז במחשבותיו. בתוך הקרון נסע גם אחד מגאוני ליטא. כאשר הכיר ברבי נחמיה שאינו נוסע רגיל, נכנס עמו בדברים. והתפתחה ביניהם שיחה תורנית עמוקה וממושכת, עד שמרוב התפעלות קרא הלה: איך זה שלא יודעים מכם? חיך רבי נחמיה ואמר: אספר לכם מעשה. רובל ספרים אחד שהיה מסובב מעיירה לעיירה נזדמן לישוב אחד והוזמן על ידי רב המקום לסעוד על שולחנו. כאשר נכנס האורח לבית הרב, הופתע לראות את ארון הספרים הגדול בבית. קרא אל הרב בהתפעלות, הרי אתם יכולים להתעשר במכירת ספרים יקרים כאלו. אמר לו הרב תמיהני עליך, וכי ספרי עומדים למכירה?

פרק בהלכות הכנסת אורחים

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטינין זיע"א (יומא דהילולא כ"א שבט) שפעם הגיע אורח אל ביתו, והשמש שאלו אם כבר התפלל? אמר לו הרבי: אדם שבא מן הדרך לא שואלים אותו אם התפלל כבר, אלא מגישים לו מיד מזון שיסעד לבו.

גאון בחסד

מסופר על אחד מראשי הישיבות

שנסע לארצות הברית כדי לאסוף צדקה עבור הישיבה. כשנכנס לבקר את הגאון רבי משה פיינשטיין זיע"א, התעניין למטרת ביקורו, סיפר לו את מטרת בואו והוסיף שהוא מתכנן לנסוע גם לטורונטו. שאל אותו רבי משה האם הוא מתכוון לבקר גם אצל עשיר פלוני בטורונטו? השיב ראש הישיבה שאכן חושב להיות גם אצלו. אמר לו רבי משה: יש לי איזה מכתב לכתוב לו, איני רוצה להטריח אבל אם בין כך תהיה אצלו אולי תהיה שליח מצוה ולמסור לו את המכתב? "בשמחה רבה" ענה ראש הישיבה. כתב רבי משה הכניס למעטפה, סגר אותה ומסר לראש הישיבה. הגיע הלה לטורונטו, ודבר ראשון עשה את שליחותו של רבי משה, נכנס לאותו עשיר ומסר לו את המכתב, העשיר פתח את המכתב לאחר שקרא אותו העלה חיוך על שפתיו מסתבר שזה היה מכתב המלצה שכתב רבי משה עבור ראש הישיבה. כשהוא עצמו לא ידע שזאת המלצה עבורו, כמובן שהעשיר נתן נדבה הגונה אחרי המלצה כזאת. מדהים לראות איזו מידה מושלמת של חסד. רבי משה לא רצה שהלה ירגיש מחויב כלפיו תודה. אלא אדרבה, הוא נתן לו להרגיש כאילו הוא ראש הישיבה עושה טובה לרבי משה.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ט"ו שבט

הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא ב"ר אברהם בירך (מגדולי תלמידי בעל התניא) (תרי"ב) הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד מראדזימין ב"ר יעקב אריה (תרס"ג)

יום ראשון ט"ז שבט

הרה"ק רבי אשר צבי מאוסטרהא - קאריץ ב"ר דוד (תקע"ז)

הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן מברעז'אן ב"ר משה (המהרש"ם מברעז'אן-תרע"א)

יום שני י"ז שבט

הרה"ק רבי משה מקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט הקדוש - תצ"ח)

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ב"ר צבי הירש (תלמיד החוזה - תרט"ז)

הגה"ק רבי חיים פאלאגני ב"ר יעקב (תרכ"ח)

יום שלישי י"ח שבט

הרה"ק רבי משה מלאדמיר ב"ר שלמה מקארלין (תקפ"ט)

יום רביעי י"ט שבט

הרה"ק רבי שמואל מסלונים ב"ר יחיאל מיכל אהרן (דברי שמואל - תרע"ו)

יום חמישי כ' שבט

הרה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטרקוב ב"ר ישכר בער (תלמיד רבי דוד מלעלוב - תרי"ח)

יום שישי כ"א שבט

הגה"ק רבי יהודה לייב חנליש ב"ר מאיר (חידושי הגהות על הטור - שנ"ו)

הרה"ק רבי יצחק ב"ר מרדכי מנעשכין (תרכ"ח) הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטנין ב"ר יעקב צבי (תרמ"ח)

הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא ב"ר ירחמיאל צבי (תשמ"ב)

זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

פרפראות

פעם בא אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א (יומא דהילולא י"ז שבט) יהודי שביקש תיקוני תשובה ע"י תעניות וסיגופים. צחק ואמר: הנשמה כבר קלקלת וכעת הנך רוצה לקלקל גם את הגוף. עיקר התשובה היא הקבלה מכאן ולהבא, לא לשוב לכסלה ולעבוד את ה' בשמחה.